

De glemte barna

- om barn og unge som ikke er i den norske grunnskolen

Human Rights Service (HRS)

www.rights.no

Notat 1-2009

1	Tusenvis av grunnskoleelever mangler i skolene.....	3
2	Problematikken tas ikke seriøst.....	3
3	Store avvik mellom elever versus bosattregistrerte.....	4
4	Store avvik i Oslo siste 5 år.....	6
4.1	Sterk vekst i antallet barn/unge utenfor skolen	7
4.1.1	Hjemmeundervisning	8
4.1.2	Går på skole i annen kommune enn bosattregistrert	8
4.1.3	Ulik registreringspraksis	9
4.1.4	Skoletilbud på annet klassetrinn enn alder tilsier	9
4.1.5	Opphold i foreldrenes hjemland	9
5	Barn/unge med innvandrerbakgrunn utenfor Oslo	10
6	Myndighetene har ingen kontroll med barn/unge som er ute av landet	10
7	Kort om tallgrunnlaget	11

1 Tusenvis av grunnskoleelever mangler i skolene

Alle barn i Norge har rett til 10-årig grunnskole. Dette er ikke bare en grunnleggende rettighet, men er også tilknyttet en opplæringsplikt. Det innebærer at alle foreldre har en plikt til å påse at barna får nødvendig grunnskoleopplæring i tråd med opplæringsloven.

Vår gjennomgang av SSBs statistikk om barne-/ungdomsbefolkningen sammenholdt med statistikk over elever i grunnskolen viser imidlertid store avvik. I skoleåret 2008/2009 var det i underkant av 4 000 bosattregistrerte barn/unge i grunnskolealder i Norge som ikke var registrert som elever i grunnskolen. Problemet er absolutt mest omfattende i Oslo, her var det i underkant av 2 000 flere i grunnskolealder enn elever i Oslo-skolene. Det store flertallet av disse kan det ikke gjøres rede for.

Vår påstand er at dette hovedsakelig er barn og unge med innvandrerbakgrunn som holdes i foreldrene opprinnelsesland – uten at det reageres politisk. Fra byråkratisk hold synes det viktigst å bortforklare avvikene.

2 Problematikken tas ikke seriøst

Da HRS i 2004 kom med rapporten ”Norske barn i utlandet: Ute av syne, ute av sinn” opererte vi, alltid i en fotnote, med at om lag 5 000 personer bosattregistrert Norge til enhver tid kunne være i utlandet, og at flertallet av disse var barn og unge.¹ Antallet var ikke ”tryllet frem” av HRS, men baserte seg blant annet på kvalifiserte vurderinger fra ulike ambassader, innskrivninger av barn i pass og lignende. Samtidig understreket vi i rapporten, og gjorde det også til et sentralt poeng, at det **ikke er noen** som kjenner til andelen barn og unge som holdes i utlandet. Det finnes nemlig ingen kontrollrutiner eller registreringssystemer for dette.

Likevel ble tallet fra HRS sterkt betvilt både fra en rekke politikere og forskere, og den daværende regjeringen iverksatte undersøkelser, blant annet gjennom Statistisk sentralbyrå (SSB) og Høgskolen i Oslo, som det syntes hadde til hensikt å motbevise at tallene kunne være i nærheten av det vi antydte i vår rapport. Det kom det da også andre tall, ”selvsagt” betydelig færre, og ”alle” var igjen fornøyd.

HRS har siden den gang påpekt at tallene fra SSB, noe som for øvrig også SSB selv omtalte, kun omfattet de som er registrert utflyttet fra Norge, som bare utgjør toppen av isfjellet (jf. SSB-notat 2004/71)². Utfordringen er at langt de fleste *ikke* er registrert ut av landet, til tross for at de ikke er her. Ett eksempel:

I 2003 ble fire norskfødte døtre av gambiske foreldre i Oslo etterlatt i Gambia av foreldrene. Jentene var da i alderen tre til ni år. De er fremdeles i Gambia, men de er folkeregistrert bosatt i

¹ Rapporten er tilgjengelig her: http://www.rights.no/filer/hrs_40.00_040601_102_1.pdf_norske_barn_i_utlandet.pdf

² Rapporten er tilgjengelig her: http://www.rights.no/filer/notat_200471.pdf_SSB_norske_barn_i_utlandet.pdf

Oslo, ettersom foreldrene bor her. Jentene anses derfor å ha sterk tilknytning til Norge, og etter folkeregistreringsloven skal de derfor ikke registreres som utflyttet.

Til tross for at det bør være godt kjent at den store majoriteten av barn som etterlates i/sendes til foreldrenes opprinnelsesland i årevis er registrert bosatt i Norge, benyttet likevel Høgskolen i Oslo seg ukritisk til SSBs tall i sin rapport, og det norske folk og beslutningstagerne ble muligens forledet til å tro at det er svært få norske barn og unge som kanskje ikke får den opplæring eller den omsorg de har rett til.

Vi har nå tatt opp denne problematikken på nytt. Denne gangen har vi sjekket antall barn og unge i alderen 6-15 år, altså 10 årganger i grunnskolen, som er bosattregistrert i Norge, og sammenlignet dette med andelen elever registrert i grunnskolen. Tallene fra Oslo kommune viser en sterk økning av barn og unge som ikke er registrert i Oslo-skolen – og som Oslo kommune ikke kan redegjøre godt nok for.

Ifølge Oslo kommunes egne tall har antallet barn/unge som skulle vært elever i Oslo-skolene, men som ikke der, økt fra 137 personer i skoleåret 2000/2001 til 1 340 personer i skoleåret 2008/2009. Dette utgjør en økning på 878 prosent på syv skoleår. Samtidig viser SSBs offisielle statistikker at det ”mangler” enda flere barn/unge i Oslo-skolene enn det som Oslo kommune selv har fanget opp. I forhold til bosattregistrerte barn og unge i Oslo var det 1 852 *flere* enn det som var elever i grunnskolen i Oslo i skoleåret 2008/09.

Etter vår vurdering er dette en klar indikasjon på at mange barn og unge med innvandrerbakgrunn tas ut av den norske skolen og sendes til foreldres opprinnelsesland.

Vi utfordrer nå utdanningsministeren, skolemyndighetene, SSB og alle andre eksperter og ansvarlige på området til å dokumentere at vår antagelse ikke medfører riktighet.

3 Store avvik mellom elever versus bosattregistrerte

Antallet elever, som registreres i grunnskolen per 1.oktober hvert år, og antall barn og unge i alderen 6-15 år, som bostedsregistreres tre måneder etter, altså per 1. januar hvert år, fra SSBs offisielle statistikker, bør vel etter de flestes mening samsvare sånn noenlunde. Eventuelle avvik, og i særdeleshet hvis avvikene er store, bør kunne forklares. Vår gjennomgang avdekker ikke bare store avvik, den avdekker også at avvikene ikke kan forklares.

Vi har gjennomgått SSBs offisielle befolkningsstatistikk og SSBs offisielle grunnskolestatistikk, der sistnevnte igjen er hentet fra Grunnskolenes informasjonssystem (GSI). GSI er Norges offisielle oversikt over grunnskoleundervisning i landet, der det årlig samles inn data fra alle skoler og kommuner. I begge SSB-statistikkene er barn/unge og elever fordelt etter bostedsfylke, og ikke skolefylke.

Gjennomgangen avdekker at Oslo skiller seg klart ut, da som det fylke i Norge med størst avvik mellom antall barn/unge i grunnskolealder og antall elever i grunnskolen, jf. tabell 1 under. I Oslo var det 1 852 flere barn/unge i grunnskolealder enn elever i grunnskolen skoleåret 2008/09. Med andre ord ”mangler” 1 852 barn/unge som er registrert bosatt i

Oslo i Oslo-skolene i forhold til det elevtallet som SSB finner for Oslo.

Dersom en ser bort fra tallene fra Finnmark, som trolig ikke er reelle på grunn av uensartet registreringspraksis, er det færre elever i skolen enn barn/unge i grunnskolealder i 11 av 18 fylker. Tallene for Finnmark er trolig ikke reelle på grunn av uensartet registreringspraksis i statistikken for barn/unge på Svalbard og elever på Svalbard. Mens barn på Svalbard trolig er registrert i Finnmark, er elever i Svalbard registrert i en egen Svalbardkategori. Dermed er ikke elevtall og barne-/ungdomstall for Finnmark sammenliknbare.

Blant de andre fylkene som ”mangler” barn/unge i grunnskolen er det spesielt Akershus, Rogaland, Vest-Agder og Hordaland som skiller seg ut med flere barn/unge i grunnskolealder enn elever i grunnskolen, henholdsvis med et avvik på 511, 507, 402 og 354. På landsbasis tilsier tallene at det er **3 877 færre elever i grunnskolen** enn hva bostedsregistrerte barn/unge skulle tilsi, og det til tross for at det i seks fylker er registrert *flere* elever enn hva bostedsregistrerte i samme aldersgruppe skulle tilsi, mens det kun er ett fylke, Oppland, som har samme andelen barn/unge i grunnskolealder som andel elever i grunnskolen, altså intet avvik. Hva gjelder at det er flere elever enn bosattregistrerte i aldersgruppen 6-15 år kan dette ha sammenheng med at barn/unge som ikke er bosattregistrert likevel får skoletilbud, at noen elever tar samme klassetrinn en (eventuelt flere) ganger, tidligere skolestart og lignende.

Fylke	Elever	Barn/unge	Avvik mellom antall elever i grunnskolen og barn/unge	Avvik i prosent
Østfold	34 569	34 646	-77	-0,2 %
Akershus	73 791	74 302	-511	-0,7 %
Oslo	54 336	56 188	-1852	-3,3 %
Hedmark	23 148	23 244	-96	-0,4 %
Oppland	22 909	22 909	0	0,0 %
Buskerud	31 933	32 147	-214	-0,7 %
Vestfold	29 616	29 693	-77	-0,3 %
Telemark	20 901	20 976	-75	-0,4 %
Øst-Agder	14 355	14 426	-71	-0,5 %
Vest-Agder	22 968	23 370	-402	-1,7 %
Rogaland	58 804	59 311	-507	-0,9 %
Hordaland	62 072	62 426	-354	-0,6 %
Sogn- og Fjordane	14 801	14 782	19	0,1 %
Møre- og Romsdal	33 278	33 236	42	0,1 %
Sør-Trøndelag	36 375	36 336	39	0,1 %
Nord-Trøndelag	18 105	18 076	29	0,2 %
Nordland	31 288	31 241	47	0,2 %
Troms	20 348	20 345	3	0,0 %
Finnmark*	9 984	10 020	-36	-0,4 %
I alt	613 797	617 674	-3877	-0,6 %
Svalbard	216	-	-	-

Tabell 1: Oversikt over antall elever i grunnskolen per 1. oktober 2008 og antall barn 6-15 år per 1. januar 2009, fordelt etter fylke. *Jf. merknader i teksten over tabell 1 vedrørende Finnmarks spesielle situasjon.
Kilder: SSBs befolkningsstatistikk og SSBs grunnskolestatistikk (GSI)

Oslo skiller seg markant ut ved at det er 3,3 prosent *flere* barn/unge som er bostedsregistrert i aldersgruppen enn som er elever i grunnskolen. Dette er et avvik som er mer enn fem ganger høyere enn landsgjennomsnittet. **Avviket for Oslo utgjør hele 48 prosent av det totale avviket mellom elevtall og befolkningstall i denne aldersgruppen på landsbasis, til tross for at barn/unge i Oslo utgjør under 10 prosent av grunnskolebefolkningen på landsbasis.**

4 Store avvik i Oslo siste 5 år

En mulig forklaring på det store avviket for Oslo, kunne ha vært mangelfull datakvalitet i grunnskolestatistikken for Oslo. Men statistikkilden, Grunnskolenes informasjonssystem (GSI), som er kilden for SSBs grunnskolestatistikk, har etter våre erfaringer rimelig høy datakvalitet. Selv om GSI (i motsetning til annen utdanningsstatistikk fra SSB) ikke er individbasert, men basert på summariske opplysninger i elektronisk spørreskjema, er grunnkilden for elevopplysningene i GSI personnummerdata om hver enkelt elev fra skolens skoleadministrative systemer. GSI- dataene rapporteres dermed ut fra datasystemer som inneholder personopplysninger om hver enkelt elev, noe som i seg selv bør kunne bidra til høy datakvalitet. I tillegg ser det ut til at Utdanningsdirektoratet har arbeidet systematisk med datakvaliteten i GSI gjennom flere år. Imidlertid kan det være en svakhet ved GSI-databasen, nemlig at den åpner opp for "etterregistrering", noe som etter all sannsynlighet er etablert for å sikre et mest mulig korrekt elevtall, men som kan slå feil tilbake. Elevtallet skal være det som gjelder per 1.10, men i januar året etter åpner basen for etterregistrering og "stenger" igjen i begynnelsen av april. Det kan derfor være fylker som registrerer inn endringer, for eksempel at de har oppdaget en feil i sin forrige registrering, men intensjonen med disse endringene er at elevtallregistreringen fortsatt skal være det som var gjeldende 1.10. Utfordringen er at man ikke vet om etterregistreringer ivaretar denne intensjonen, da ved om fylker faktisk foretar en oppretting av elevtallet gjeldende per 1.10 eller om det rett og slett er et "etterpåfyll" av elever. Problemet med et eventuell "etterpåfyll" er at elevtallet i GSI da ikke kan kontrolleres opp for antallet bosatte per 1.1. året etter, fordi elever kan ha blitt registrert inn i GSI etter 1.1. Dette vil selvsagt også få betydning for SSBs statistikk. SSB tar utgangspunkt i GSI-databasen, og vil da ha de gjeldende tall fra når de henter ut disse dataene. Hvis GSI endrer seg, vil SSB operere med feile elevtall. Derimot vil man ikke kunne vite hvordan en slik feilkilde vil slå ut. Utdanningsdirektoratet bekrefter overfor HRS at det kan være en slik mulig feilkilde i GSI, uten at dette verken kan bevises eller motbevises.

En annen "forklaring", men som da bare vil være gjeldende for skoleåret 2008/09, er at siste tilgjengelige elevtall er foreløpige. Men erfaringene fra tidligere år sier at det er svært liten forskjell på foreløpige og endelige tall.

Også tall fra tidligere skoleår viser det samme mønsteret for Oslo, med store avvik mellom barne-/ungdomsbefolkningen og antallet elever. De siste fem skoleårene, jf. tabell 2 under, har det vært et avvik mellom elever og barn/unge i grunnskolealder i Oslo på mellom 1 400 og 1 900 personer. Samtidig viser tallene fra de fem siste årgangene at det ikke er tilsvarende avvik for de andre fylkene. På bakgrunn av dette mener vi at det er lite sannsynlig at det store avviket for Oslo skyldes dårlig datakvalitet i grunnskolestatistikken, i alle fall ikke alene.

Skoleår	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Elever i Oslo-skolene	51 869	52 998	53 281	53 725	54 336
Barn/unge bosattreg. i Oslo	53 793	54 417	54 879	55 279	56 188
Avvik	-1 924	-1 416	-1 598	-1 554	-1 852

Tabell 2: Oversikt over avvik mellom elever i grunnskolen i Oslo og barn/unge i grunnskolealder. 2004-2009.
Kilder: SSBs befolkningsstatistikk og SSBs grunnskolestatistikk (bygget på GSI)

4.1 Sterk vekst i antallet barn/unge utenfor skolen

Oslo kommune har selv utarbeidet en oversikt over antall barn/unge som ikke er registrert i Oslo-skolene. I denne oversikten, som er publisert i Oslo-Speilet 1-2 2009, opererer Oslo kommune med en "annet" kategori.³

I tabell 3, jf. nedenfor, tilsier tallene at denne gruppen barn/unge har økt sterkt de siste årene. I 2000/01 handlet det om ca. 200 barn/unge, mens det i 2008/09 var registrert 1 340 barn/unge som ikke er registrert i Oslo-skolene.

Skoleår	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09
"Annet"	422	200	67	137	227	463	677	835	1 230	1 078	1 029	1 340

Tabell 3: Oslo kommune sin egen oversikt over antall barn/unge i Oslo som ikke er registrert i Oslo-skolene.
Kilde: Oslo kommune sin publikasjon Oslo-Speilet 1-2, 2009 (tabell 6, side 23)

Men som vi ser, er det fortsatt et avvik mellom andelen bosattregistrerte og andelen som ikke er registrert i Oslo-skolene, jf. tabell 2 og 3, sammenfattet i tabell 4 under:

Skoleår	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Barn/unge som mangler i Oslo-skolene, registrert av Oslo kommune ("annet")	835	1230	1078	1029	1340
Avvik mellom bosattregistrerte i Oslo og elever i Oslo-skolene	-1924	-1416	-1598	-1554	-1852
Differanse	-1089	-186	-520	-525	-512

Tabell 4: Differansen mellom barn/unge i grunnskolealder som ikke er registrert som elever i grunnskolen i Oslo av Oslo kommune selv, og avviket mellom bosattregistrerte i grunnskolealder i Oslo kommune og elever i Oslo-skolene for skoleårene 2004-2008.

HRS har vært i telefonisk kontakt med Utdanningsetaten i Oslo kommune og spurt hva denne differansen kan skyldes, men fått til svar at de ikke kan gjøre rede for den. De antydte at det kunne være feil i statistikken fra SSB.

³ Oslo-speilet 1-2 2009 er tilgjengelig her: [http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/utviklings-%20og%20kompetanseetaten%20\(UKE\)/Internett%20\(UKE\)/Dokumenter/statistikk/statistikk/Statistikk%202009/Oslospeilet%202009%20nr.%201-2.pdf](http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/utviklings-%20og%20kompetanseetaten%20(UKE)/Internett%20(UKE)/Dokumenter/statistikk/statistikk/Statistikk%202009/Oslospeilet%202009%20nr.%201-2.pdf)

Hva gjelder denne ”annet” kategorien som Oslo kommune opererer med, omfatter derimot dette de barn/unge i Oslo som ikke er registrert i ordinære klasser, spesialundervisning, private grunnskoler eller såkalt mottaksundervisning. Oslo forklarer selv at denne ”annet” gruppen skyldes en rekke ulike forhold, angitt til:

1. Hjemmeundervisning.
2. Nettoeffekt ved at Oslobarn kan være registrert i skoler utenfor Oslo og ved at barn bosatt i andre kommuner kan være registrert i Oslo skolen.
3. Ulik registreringspraksis mellom elevtallet per 1.oktober og befolkningstallet per 1.januar (altså to måneder senere).
4. Skoletilbud på annet klassetrinn enn alderen tilsier.
5. Barn/unge med innvandrerbakgrunn med opphold i foreldrenes hjemland.

Disse forklaringene på avviket har Utdanningsetaten i Oslo bekreftet overfor HRS på telefon.

Vi har gjennomgått tall fra Utdanningsdirektoratets GSI database for å undersøke omfanget av de to første nevnte forholdene.⁴ Disse ser imidlertid ut til å ha enten marginal eller faktisk *motsatt effekt* av det Oslo kommune antyder.

4.1.1 Hjemmeundervisning

Antall elever som fikk hjemmeundervisning i Oslo er i følge GSI helt marginalt, da med kun 17 elever de to siste skoleårene. Tallene avdekker også at hjemmeundervisning over tid har vært stabilt lavt, jf. tabell 5:

Skoleår	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Elever	0	5	7	9	10	11	26	17	17

Tabell 5: Oversikt over antall grunnskoleelever i Oslo med hjemmeundervisning 2000-2009.
Kilde: GSI-basen i Utdanningsdirektoratet

4.1.2 Går på skole i annen kommune enn bosattregistrert

En annen av forklaringene er at barn/unge som er bosattregistrert i Oslo, går på skoler i andre kommuner. Men i følge tall i GSI ser det ut til å være *flere* elever i Oslo-skoler fra andre kommuner, enn Osloelever i andre kommuner, jf. tabell 5:

Skoleår	2006/07	2007/08	2008/09
Færre/flere elever	-136	121	30

Tabell 6: Nettoeffekt av at elever med bosted i Oslo går på skole i kommuner utenfor Oslo og at elever med bosted utenfor Oslo går på Oslo-skoler. Kilde: GSI-basen i Utdanningsdirektoratet.

⁴ For tilgang til den åpne GSI-databasen, gå her: <http://www.wis.no/gsi/tallene/>

At det er flere elever fra andre kommuner som var registrert i Oslo-skoler enn motsatt, kan dermed ikke forklare avviket mellom registrerte bosatte i grunnskolealder og andelen elever i Oslo-skolene. Tvert om tilsier tallene å ha motsatt effekt for siste to år. For mens det i 2006/07 var netto 136 færre elever i Oslo-skolene (som var bosattregistrert i en annen kommune) enn Osloelever (bosattregistrert i Oslo som gikk på skole et annet sted i Norge), så har situasjonen vært motsatt de siste to årene. I 2007/08 var det 121 *flere* ”gjesteelever” i Oslo-skolene, mens det i 2008/09 var 30 flere ”gjesteelever” i Oslo-skolene, enn Osloelever på skoler andre steder enn i Oslo.

4.1.3 Ulik registreringspraksis

Hva gjelder ulik registreringspraksis mellom elevtallet per 1.oktober og befolkningstallet per 1.januar (altså noen måneder senere) er dette vanskelig å sjekke mot objektive fakta. Men ulik registreringspraksis mellom tall fra GSI per 1.oktober og fra SSBs befolkningsstatistikk 1.januar, har etter all sannsynlighet begrenset effekt. Når vi også vet at ”annet” gruppen har vokst betydelig fra år 2000 (jf. tabell 3), skulle dette tilsi at en slik effekt slår ulikt ut fra år til år, hvilket er lite trolig.

En slik differanse skulle tilsi at en høy andel familier, med barn i grunnskolealder, som flytter *til* Oslo, gjør dette *etter* 1.oktober, og vil da ikke bli fanget opp i elevstatistikken dette året, men kanskje bli fanget opp i bosattstatistikken (1.januar året etter). ”Kanskje” fordi det med all rimelighet er grunn til å tro at det også vil være et visst etterslep i flyttere registreringen. Samtidig vil det si at de som flytter *ut* av Oslo, hovedsakelig gjør dette *før* 1.oktober, og således vil bli slettet fra elevregistreringen. Det er lite sannsynlig at flyttemønsteret for Oslo er slik, spesielt ikke knyttet til at en høy andel flytter inn etter 1.oktober, og i alle fall ikke i en skala som kan forklare det store avviket mellom elevtall og bosattregistrerte – og samtidig fanges opp av flyttere registreringen.

4.1.4 Skoletilbud på annet klassetrinn enn alder tilsier

Hvorvidt elever gis tilbud på annet klassetrinn enn alder tilsier, er umulig for oss å sjekke omfanget av ut fra den eksisterende statistikken og GSI-databasen, men vi vil uansett anta at dette forholdet ikke kan bidra til å forklare den sterke økningen i ”annet” gruppen over tid. Dessuten vil det være mer sannsynlig at det er flere elever som går på et *lavere* trinn enn alder tilsier, eventuelt tar et trinn to (eventuelt flere) ganger, enn det er elever som forserer ett eller flere klassetrinn. Det første vil skape ”flere” elever enn bosatte innenfor aldersgruppen, mens det andre vil skape ”færre” elever.

4.1.5 Opphold i foreldrenes hjemland

De ovenfor gitte forklaringene fra Oslo kommune redegjør etter vår oppfatning ikke på en god måte for det store avviket mellom andelen bosattregistrerte barn/unge i Oslo, og andelen grunnskoleelever i Oslo-skolene. Den siste forklaringsvariabelen til Oslo kommune er ”formelt bosatte barn uten noe registrert grunnskoletilbud, f.eks. innvandrerbarn med opphold i foreldrenes hjemland” (Oslo-speilet nr. 1-2, 2009:23). Siden de øvrige forklaringsvariablene fra Oslo kommune i liten grad forklarer hvorfor det mangler så mange barn/unge i Oslo-skolene, og

ut fra vårt tidligere arbeid med norske barn i utlandet, mener vi det er sannsynlig at ”annet” gruppen først og fremst kan knyttes til at barn/unge med innvandrerbakgrunn er på lange opphold i foreldrenes hjemland.

I tillegg kan kategorien ”annet” fra Oslo kommune være høyere enn de angir. Dette skyldes blant annet at i Oslo kommune ligger ”Skådalen kompetansesenter for døve og blinde”. Elever ved denne skolen er bosattregistrert utenfor Oslo, nærmere bestemt Østlandet og Trøndelag. Skolen er de siste årene registrert med i overkant av 40 elever, og disse er inkludert i Oslo kommunes elevtall. Disse elevene bidrar dermed til at det blir *flere* elever i Oslo kommune, og ditto like mange som mangler som elever i Oslo-skolene av de som faktisk er bostedsregistrerte i Oslo.

5 Barn/unge med innvandrerbakgrunn utenfor Oslo

Statistikken ovenfor indikerer at antall barn/unge med innvandrerbakgrunn og foreldrenes praksis med å sende barn på opphold i deres opprinnelsesland etter hvert har fått et så stort omfang at problemet ikke lenger lar seg skjule i den offisielle statistikken. Til det er avvikene mellom antall barn/unge i grunnskolealder og antall elever i grunnskolen blitt for stort.

Samtidig bor det samlet sett flest barn/unge med innvandrerbakgrunn *utenfor* Oslo. Men siden andelen med innvandrerbakgrunn, er langt mindre i alle andre kommuner enn det er i Oslo, kan også problemstillingen der lettere skjules i statistikken. Da ved at tallene er relativt små.

Så hva som er de reelle tallene for barn/unge med innvandrerbakgrunn som skulle gått i grunnskolen utenfor Oslo kommune, forblir så langt et åpent spørsmål.

6 Myndighetene har ingen kontroll med barn/unge som er ute av landet

Det alvorlige i denne saken er at ingen vet hvor mange barn/unge som er på lange opphold i utlandet. Ut fra den offisielle statistikken til SSB og Oslo kommune er det kun mulig å gi en indikasjon på omfanget av dette, men både avviket mellom befolkningstall og elevtall i Oslo, og Oslo kommune sin egen oversikt tyder på at dette kan ha et betydelig omfang. Oslo kommune har altså selv fanget opp at det dreier seg om over 1 300 barn/unge bare i Oslo for skoleåret 2008/09, mens avviket mellom bostedsregistrerte i Oslo og andelen grunnskoleelever for 2007/08 tilsier at nesten fem hundre *flere* barn/unge mangler i Oslo-skolene, altså 1 554 (jf. tabell 4). At disse tallene ikke korresponderer, mener vi er en oppgave for SSB, GSI og Oslo kommune å forklare.

HRS finner det høyst kritikkverdig at norske myndigheter ikke tar situasjonen alvorlig. Det snakkes i store ord om barns rettigheter, men når de forsvinner fra landet, lukker myndighetene øynene. **Det mangler oversikt over dette feltet, og det er heller ikke iverksatt tiltak for å utarbeide en systematisk kontroll med problemstillingen.** Vi mener dette er særlig klanderverdig, ettersom HRS allerede i 2004 alarmerte om forholdene. Den gang var det viktigere

for de ansvarlige myndighetene å prøve å moderere antallet utsendte barn heller enn å sikre at de barn og unge det faktisk gjelder får oppfylt sine rettigheter. La oss håpe at det ikke igjen blir bortforklaringer som står i sentrum.

Hvis det er slik at dette i hovedsak gjelder barn/unge med innvandrerbakgrunn, har problemet også en annen negativ bieffekt, nemlig at det er til hinder for integreringen. Barn/unge får ikke (fullgod) grunnskoleopplæring i Norge, og det er heller ingen kontroll med om de faktisk får noen grunnskoleopplæring og eventuelt kvaliteten av denne. De samme barn/unge har også rett til videregående opplæring. Vår antagelse er at flere returnerer til Norge for å ta del i denne rettigheten. Mange av disse behersker antakelig knapt, om i det hele tatt, det norske språket etter årevis i utlandet. Resultatet blir gjerne at de ikke klarer å fullføre videregående utdanning, de har heller ikke har sterke sosiale relasjoner i Norge, og de mister den sosiale og verdimeslige kompetansen de trenger for å fungere fullgodt i det norske samfunnet som voksne.

Vi henstiller igjen de ansvarlige myndigheter til å ta dette alvorlig, først og fremst ved å etablere rutiner og systemer som avdekker problematikkenes omfang. Når det gjelder grunnskolestatistikken er denne, i motsetning til statistikken for videregående opplæring og høyere utdanning, ikke personnummerbasert. Dermed er det heller ikke mulig, eksempelvis for SSB eller forskere, å sammenholde personopplysninger fra grunnskolestatistikken med tilsvarende opplysninger fra folkeregisteret. **Vi anbefaler derfor igjen at det etableres en nasjonal individbasert elevdatabase, som igjen kan samkjøres regelmessig med befolkningsopplysninger fra folkeregisteret. I tillegg må folkeregistreringsrutinene endres, da ved at det innføres en tredje kategori, det vil si at registreringen ikke bare omfatter de som er bosattregistret eller utflyttet, men at det innføres en kategori for dem som er på lange opphold i utlandet.**

Vi henstiller også på det sterkeste at myndighetene sørger for å innføre tiltak som sikrer barn mot å bli sendt på lange opphold i land som ikke har et utdannelsestilbud kvalitetsmessig på linje med Norge. Eksempelvis burde det ikke være mulig for foreldre å holde barn i skolealder i lengre tid i land i tredje verden. Det mest ytterliggående eksemplet på et land der barn overhodet ikke får en tilfredsstillende skolegang, er Somalia. Som vi foreslo i 2004, bør ethvert opphold i skolealder utenfor EU-området og Oseania, innebære at foreldre må innhente forhåndsgodkjennelse hos norske myndigheter av det konkrete utdannelsestilbudet barnet er tenkt å få. Dette er i tråd med barnas beste, foreldrenes beste (da med utgangspunkt i tanken om at foreldre ønsker det beste for barna sine), og Norges beste, da det politisk er en unison enighet om hvor viktig det er å få til en god integrering, samt behovet for å sikre tilgjengelig kompetent arbeidskraft i årene som kommer.

7 Kort om tallgrunnlaget

For å undersøke om barn i grunnskolealder faktisk får grunnskoleopplæring har vi sammenholdt SSBs statistikk over antall barn i alderen 6-15 år per 1. januar (10 årskull), med antall barn som er registrert i grunnskolen per 1. oktober (elever i alle 10 klassetrinn). Sistnevnte statistikk bygger SSB på Grunnskolenes informasjonssystem (GSI). Statistikken bygger på offisiell befolkningsstatistikk og grunnskolestatistikk som er utarbeidet og publisert av SSB. I begge statistikkene er elever og barn fordelt etter bostedskommune og ikke skolekommune. Vi har også

benyttet statistikk fra Oslo kommune sin publikasjon Oslo- Speilet 1-2, 2009. Merk også at i Oslo kommune sin tabell (jf. tabell 6, side 23 i Oslo-speilet) står det at elevregistreringen er 1.9, men for dette må være en feil, da elevstatistikken fra GSI skal være registrert per 1.10. (For mange år siden var elevtallet i GSI per 1.9, men dette er blitt endret til 1.10). I tillegg har vi sjekket ut omfanget av hjemmeundervisning og elever med annen skolekommune enn bostedskommune mot opplysninger fra Utdanningsdirektoratet sin åpne GSI-database.